

13.49x29.75	1/3	8 עמוד	המגזין - מעריב	02/02/2022	80465598-5
תיאטרון החא - 12122					

נווה אילן

אחרי 40 שנה, הבמאי אילן רונן חוזר לתיאטרון החאן הירושלמי כבמאי ההצגה "מבקר המדינה", מדבר על הרלוונטיות שלה לימינו אנו ("השחיתות בארצנו היא מציאות קיימת, אף פעם לא נגמרת") ועל מהפכת מי טו בעולם התיאטרון ("כיום, כשאתה מביים סצינות אינטימיות, אתה דואג לכך שיהיה במקום אדם נוסף") וגם מספר על התקף הלב שעבר לאחרונה: "גיליתי שיצירה היא התרופה הכי טובה"

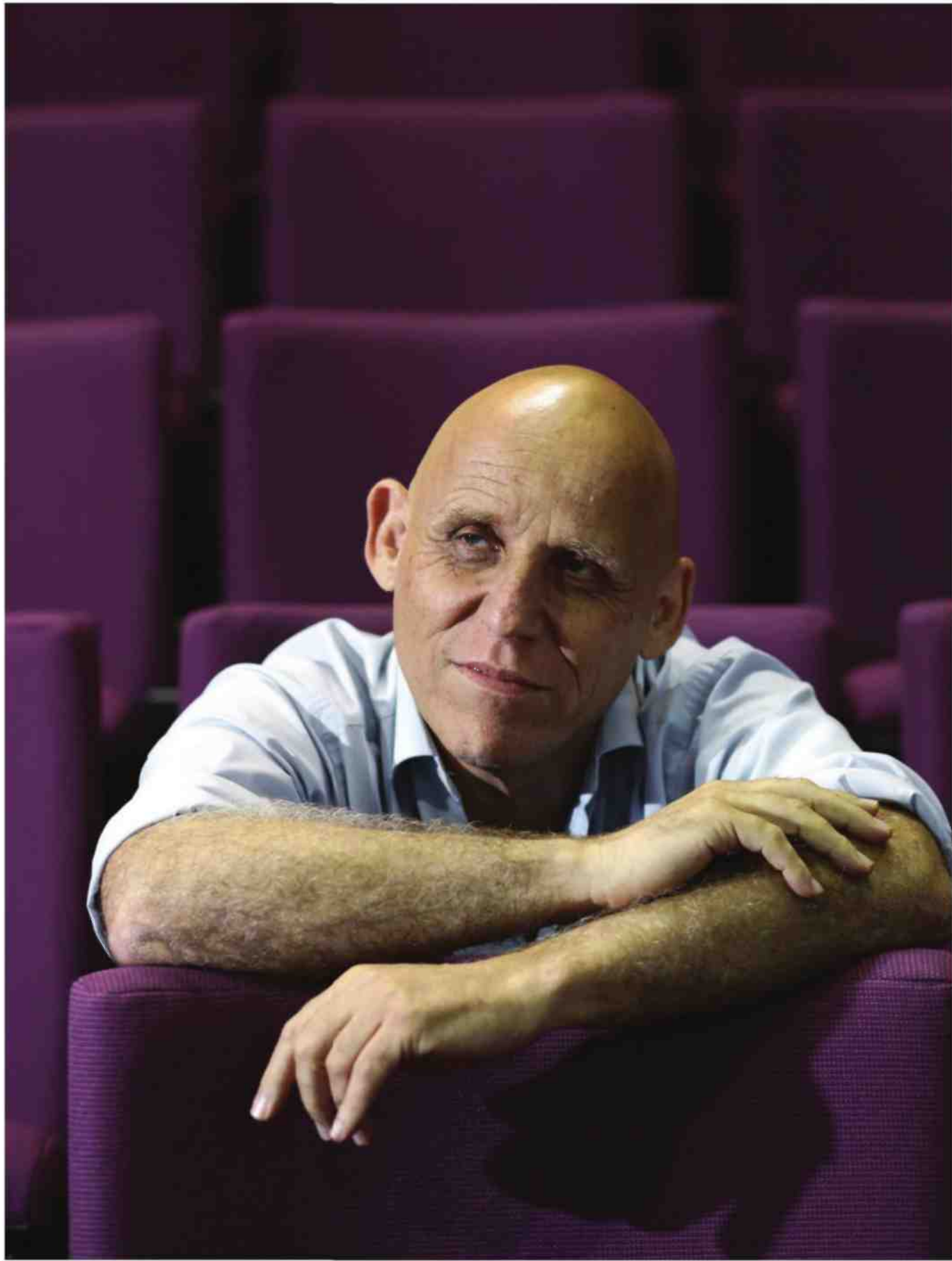
רותי קדוש

שיו מאתרים אותו בדמותו של נוכל קטן, שאינו מאמין למזלו הטוב כשראש העיר נכנס לחדרו באכסניה עלובה ולוקח אותו לסיור מתחנף ומפנק בעיירה. "המחזה אהוב מאוד על אנשי התיאטרון, אלא שסיפורי שחיתות וביורוקרטיה ממזרח אירופה לא דיברו לקהל הישראלי", אומר רונן. "רק כשהמחזאי אילן חצור החליף את התרבות המזרח-אירופית בקור מבינה הישראלית - הקהל התלהב". בגרסתו הראשונה עלה המחזה בתיאטרון הקאמרי בשנת 1993 בכיכובם של רמי ברוך, יוסי גרבר, קרן מור ותיקי דיין. ב-2005 הוא הוצג בתיאטרון הבימה בכיכובם של יעקב כהן, יגאל נאור, חנה לסלאו ודביר בנדק. בחלוף 17 שנה פנה המנהל האמנותי הנוכחי של החאן, אורי בן משה, לרונן והציע לו את ההצגה בשלישית. "השחיתות בארצנו היא מציאות קיימת, אף פעם לא נגמרת", אומר רונן. ואכן, כשרונן שומע בחדשות את הדיווחים שלפיהם המשטרה השתמשה לכאורה בתוכנת הריגול "פגסוס" כדי לעקוב אחר שלושה ראשי ערים, בין היתר, הוא אומר: "כך בדיוק מתחיי

40 שנים חלפו מאז שהבמאי אילן רונן עזב את תיאטרון החאן הירושלמי, שבו כיהן כמנהל אמנותי, ובימים אלה הוא שב ומטפס במעלה הדרך לירושלים כבמאי ההצגה "מבקר המדינה". "אילו היו פונים מתיאטרון אחר, אני לא בטוח שהייתי נעתר", הוא אומר כעת. "הפעם האחרונה שביימתי בין כותלי האבן שלו הייתה ב-1982". זו הפעם השלישית שרונן מביים בקריירה הענפה שלו את ההצגה הזו, שכתב המחזאי אילן חצור, בהשראת "רביזור", מחזהו הקלאסי של גוגול. בעיבוד העכשווי, סיפור העלילה הקומית-סאטירית מתרחש בעיצומה של מערכת בחירות בעיירה דרומית, כשגולשים אליה ספייזים מהסכמי אברהם, עת ראש העיר אוסי קר פפרנו מתכוונן להנחת אבן פינה למסלול מרוצי גמלים, בעקבות עסקה שחתם עם נסיך אמירות מפוקפק. או אז נוחתת בטלפון של פפרנו הודעה, שלפיה מתנהלת נגדו חקירה סמויה בחשד לשחיתות. ראש העיר המבוהל משוכנע שנציג מבקר המדינה נמצא בעיירה בזהות בדויה. אני

"כשההצגה עלתה לראשונה, למוסד מבקר המדינה היה מעמד. בראשו עמדה אז מרים בן פורת, אישה חזקה ומעוררת כבוד. בסוף ההצגה דמותה המצולמת ירדה מלמעלה לבמה, והקהל הגיב בעוצמה. מאז, ובמיוחד בתקופת נתניהו, מוסד מבקר המדינה התמסמס"

21.34x31.87	2/3	8 עמוד	המגזין - מעריב	02/02/2022	80465599-6
תיאטרון החא - 12122					

"היו מקרים שנקראתי להחליף שחקן שיצא למילואים, אבל הבנתי שזה לא בשבילי". רונן צילום: אלוני מור

22, "ההצגה הראשונה שביים רונן, זכתה להצלחה, ולאחר עזיבתו של אלפרדס, מונה לתפקיד המנהל האמנותי למשך שנה, שהתארכה לשבע שנים. "הייתי בן 27, המנהל האמנותי הצעיר ביותר בתיאטרון הישראלי", הוא מספר. "מר" בית חברי הלהקה היו מבוגרים ממני. חי" פשתי דרך ניהולית שיתופית שהתאימה לי כקובצניק ולאופי הלהקה, ולא מתוך עמדת המנהל הכל יכול".

כיום היית ממנה בני 27 למנהלים אמנותיים?

"זו לא שאלה בכלל. המשימה שלי בה" גיעי לתיאטרון הבימה הייתה להצמיח את דור העתיד, ואכן הקמתי את קבוצת הצעירים. הייתי שותף לצמיחתם של שיר גולדברג, כיום המנהלת האמ"

אנחנו לא מציינים את שמו של המבקר כיום (מתניהו אנגלמן - ר"ק), ומזכירים גם את המשטרה והפרקליטות. משהו התקעה. הנורמה של מנהיגים פוליטיים השתנתה, והם מרשים לעצמם לא להיות ישרים, להיות מעורבים בשחיתות. בעבר הייתה להם בושה. חשודים בשחיתות כמו השר אברהם עופר או באי-סדרים כמו יו"ר בנק הפועלים יעקב לוינסון - התאכזר".

שינוי עמוק

אל התיאטרון הירושלמי הגיע רונן לראשונה בשנות ה-70 של המאה הקור" דמת. "הבמאי מייקל אלפרדס הקים את מודל להקת השחקנים בחאן והזמין אותי לעבוד איתו כמחזאי", הוא מספר. "מלכוד

לה ההצגה", ואז קורא באוזני את ההודיעה שמקבל ראש העיירה, פפרנו, במחזה: "אוסקר, חבר שלי בממשלה הדליף לי שמתנהלת בעירייה שלך חקירה סמויה מטעם הפרקליטות, המשטרה ומבקר המדינה. ראה הוזהרת".

כלום לא השתנה?
"המציאות עולה על כל דמיון, והפעם היא מעתיקה מהחאן".

ומה בכל זאת בן השתנה?
"כשההצגה עלתה בתיאטרון הקאמרי, למוסד מבקר המדינה היה מעמד. בראשו עמדה אז מרים בן פורת, אישה חזקה ומעוררת כבוד. בסוף ההצגה דמותה המצו" למת ירדה מלמעלה לבמה, והקהל הגיב בעוצמה. מאז, ובמיוחד בתקופת נתניהו, מוסד מבקר המדינה התמסס. בהצגה

20.19x28.73	3/3	9	עמוד	המגזין	מעריב -	02/02/2022	80465600-9
תיאטרון החא - 12122							

"רק כשהמחזאי אילן חצור החליף את התרבות המזרח-אירופית בקומבינה הישראלית - הקהל התלהב". ההצגה צילום: יעל אילן

לתרבות. ועם כל הכבוד להצלחתה של גל גדות, אנחנו לא מצטיינים בכך, למרות שיש בינינו יוצרים רבי כישרונות. התמיכה הממשלתית בתרבות היא מה נמוכות בעולם המערבי. אני שומע מה קורה במדינות אחרות. בעבר, כשביימתי במוסקבה, נדהמתי למראה 50 מוסדות תרבות המקיפים את הכיכר האדומה. למרות הביקורת, רונן נרגש מציימאון הציבור לתרבות ולתיאטרון. "בגלל הקו" רונה התיאטרואות לא פעלו במשך שנה. היו שלעגו ואמרו שלא צריך תיאטרון. אבל ההיסטוריה מוכיחה את ההפך", הוא אומר. "בימי המגיפה השחורה, למשל, הייתה פעילות תיאטרונית אירירה. כש עולם התרבות נפתח, תגובת הקהל העי" דה על הגעגוע, במיוחד לתיאטרון, בזכות האינטראקציה בין הבמה לקהל. לצערי, מצב הקורונה שוב מדאיג. בעודנו עושים דרמה על הבמה, מתחוללת מסביבנו דרמה מטפיזית בריאותית. זו ההצגה היחידה שאין לי שליטה עליה". היעדר השליטה של רונן נוגע גם לבי-ריאותו האישית. "באפריל 2021 קיבלתי תזכורת בריאותית", הוא אומר. "הייתי בטוח שכאבי הגב שלי הם עניין אורתופדי, אבל בחדר המיון התחזר לי שטעייתי ועברתי התקף לב".

מה שלומך עכשיו?
"עברנו או שבוע של דאגה. הפסקתי את החזרות בבית ליסין. כשהזרתי כעבור חודשיים, גיליתי שהתיאטרון והיצירה הם התרופה הכי טובה. גם הרופאים הבהירו ששמחת היצירה בריאה יותר מאשר לשבת בבית ולחשוב מה יהיה עם הבי-ריאות שלי. אני מקווה שאדע למצוא את האיוון ואמשיך לעשות תיאטרון רלוונטי שנוגע באנשים, גם בתקופה הכאוטית שבה אנחנו חיים".

קוטלר ולאורה ריבלין. גרנו בשכונת תלפיות בקרבת החאן והתנהלנו ברוח החופשית של הסנסטיו. העובדה שיעלי, הבת שלנו (הבמאית והמחזאית יעל רונן - ר"ק), הלכה לעשות תיאטרון - קשורה בלי ספק לשעות הארוכות שהיא בילתה איתנו בחצר החאן ובתיאטרון".

הפלר שיחקה לאורך השנים בטלוויזיה ובתיאטרואות השונים. בתם יעל מתגוררת בברלין עם בנה אלכסנדר (מנישואיה לשחקן יוסף סוויד - ר"ק). זה שלוש שנים היא במאית הבית בתיאטרון גורקי בברלין. בנם מיכאל חי בלוס אנג'לס עם אשתו ושני ילדיהם.

חשבתם לנרוד בעקבות הילדים?
"לא. האם שלושת הנכדים שלנו יהיו אי פעם ישראלים? אין לדעת. לפני הקורונה היינו על הקו לברלין ליעלי. להגיע ללוס אנג'לס זה כבר מורכב יותר. גם אני עבדתי בחו"ל, הייתה לי הזכות לעמוד בראש איגוד תיאטרואות אירופה, אבל אני מכאן, וכאן אני נשאר".

מה דעתך על מעמד התרבות כיום?
"אני חושש שהתודעה מהי תרבות הולכת ונשחקת ואני מאשים בכך את אמצעי התקשורת האלקטרוניים והרשתות החברתיות. צעירים אינם מבחינים בין רכילות לתרבות. הם חשופים לתוכניות ריאליטי ולסיפורים על זמרים שמ-תגרשים, בעוד שעולם התרבות - המורכב מקונצרטים, מחול, אמנות פלסטית ותיאטרון - הולך ונעלם. השרה הקורמת מידי רגב גרמה נזקים לתרבות כשקבעה גישה פופוליסטית שלפיה משלם המסען צריך לקבל תמורה, והאמנות היא שופר לשידור הרעיונות של הממשלה הנבחרת לציבור בוחריה. המהומה שהיא חוללה והנזקים עורם כאן. להבנת, האמרה 'כי מציון תצא תורה' מתייחסת

נותית של תיאטרון כארבע שבע, של המחזאי שחר פנקס ושל הבמאי היוצר מאור גורני, שהחל בתיאטרון הבימה. לכישרון אין גיל. הסיפור האישי שלי הוא שיעור והזדמנות שניתנה לי, ושעליי להנחיל לאחרים".

מצאת את החאן כמו לפני 40 שנה?
"המדינה והחברה השתנו מאוד, אבל לשמחתי להקת השחקנים משמרת את הרוח שהכרתי לפני 40 שנה. יש משהו מרענן בעובדה שהחאן אינו מטפח כוכבים, אלא מטפח את הלהקה כקבוצת שחקנים ומנהלים אמנותיים השואפים להגיע להישגים אמנותיים. כך זה עם אודי בן משה, וכך זה היה עם המנהלים הקודמים, אופירה הניג ומיקי גורביץ".

רונן אינו מתעלם מהנסיבות שבהן גורביץ' עלה לכותרות בשנים האחרונות. כזכור, בשנת 2018 הוא התפטר מעבודתו בבית הספר למשחק ניסן נתיב בעקבות תלונות נגדו על הטרדה מינית. בינואר 2020 התיק נסגר מחוסר אשמה. "מצער מאוד מה שקרה עם מיקי גורביץ', ואף שהפרשה מעולם לא הגיעה לערכאות, אין סלחנות. לצד הביקורת המוצדקת, אי אפשר להתעלם מ-17 שנותיו בחאן והתרומה שלו לתיאטרון", הוא אומר.

היום אתה נדרש לזהירות יתר?
"אני לא יודע אם זאת ההגדרה המדויקת. מה שברור הוא שהחברה עוברת שינוי עמוק, ובצדק. אני זוכר לאיזה צבא התגייסתי ביחסם של מפקדים לחיילות, וגם בתיאטרון ובשואו ביזנס. תיאטרון עוסק במערכות יחסים. כיום, כשאתה מביים סצינות אינטימיות, אתה דואג לכך שיהיה במקום אדם נוסף. אגב, נושא הטרדות עולה אף הוא בהצגה 'מבקר המדינה'".

רונן, 73, נולד בקיבוץ עין גב. עם הפי"לוג בתנועה הקיבוצית עברה המשפחה לקיבוץ גינוסר, וכשהיה בן 13 עזבה המשפחה לנתניה. ב-47 שנותיו בתיאטרון שימש רונן כמנהל אמנותי במקביל לעבודת הבימוי וכי"ם עשרות הצגות וקומדיות, בהן "חשמלית ושמה תשוקה", "הקמצן", "המסילה לדמשק", "לבד בברלין" ועוד.

לאחרונה הוענק לו פרס הבמאי המצטיין ע"ש יוסף מילוא על בימוי ההצגה "גדר חיה" על פי ספרה של דורית רבי-ניאן. בין עבודות הבימוי האחרונות שלו: ההצגות "מחכים לגורו" ו"הזמן הצהוב" בתיאטרון היהודי-ערבי ביפו. "היו מקרים שנקראתי לקפוץ לבמה להחליף שחקן נעדר שיצא למילואים, אבל הבנתי שזה לא בשבילי, אני יודע כמה אני טוב", הוא אומר.

אני מכאן

את אשתו רחל הפלר גם הכיר על הבמה, כששיחקה באחד מלהיטי החאן דאז "משרתם של שני אדונים". השניים נישאו ב-1975. "היא שיחקה אז גם בטלוויזיה, בחינוכית ובערוץ הראשון, והרב שערך את החופה לא הפסיק לשאול: 'נו, מתי כבר תגיע הטלוויזיה לצלם?', הוא מספר. "באותה תקופה לא נחשבנו יוצאי דופן. היו חתונות לפנינו, למשל עודד

כשרונן שומע בחדשות את הדיווחים שלפיהם המשטרה השתמשה לכאורה בתוכנת הריגול "פגסוס" כדי לעקוב אחר שלושה ראשי ערים, בין היתר, הוא אומר: "כך בדיוק מתחילה ההצגה". כלום לא השתנה? "המציאות עולה על כל דמיון, והפעם היא מעתיקה מהחאן"